

Mishnah Pe'ah, chapter 4

משנה פאה פרק ד

(1) *Pe'ah* is given from [the crop while it is] still attached to the soil [the verse states “You must leave them for the poor and the convert,” (Leviticus 19:10) indicating that they pick it themselves], but in the case of suspended vine-branches and the date-palm, the owner brings down [the fruit] and distributes it among the poor [“Leave **them**” i.e., only those which are not dangerous to pick]. Rabbi Shimon says; the same applies to smooth nut trees. Even if ninety-nine [of the poor] urge distribution [by the owner] and only one is [in favor] of individual snatching, the latter one is heeded, since he spoke according to *halachah*.

(2) However, regarding suspended vine-branches and palm trees it is not so; for even if ninety-nine urge individual snatching and one poor man presses for distribution [by the owner], the latter one is heeded, since he spoke according to the *halachah*.

(3) If [a poor man] took some of the *pe'ah* [which he already collected] and threw it over the remainder [of the *pe'ah*, which was not yet collected, hoping thereby to show ownership on all of it], he thereby forfeits the whole [even that which he collected and threw; the Sages penalized him in order to discourage such practice]. If he fell down upon it, or spread his cloak over it, it is taken away from him [although usually one's four cubits acquire possession for him, that is

רבנו עובדיה מברטנורא

א הפאה ניתנת במחובר. דכתבי (ויקרא יט) לעני ולגר תעזוב, הנח לפניהם והם יבזו: **בדלית.** גפן המודלית על גבי עצים או על גבי אילנות: **מוריד ומחלק.** דכתיב (שם) תעזוב אותם, אותם שאין בהם סכנה אתה עוזב לפניהם, ואי אתה עוזב אותם שיש סכנה בעלייתם, אלא מוריד מן האילן ומחלק להם: **בחליקי אגוזים.** על שם שאילנות של אגוזים חלקים ואין בהם קשרים כשאר אילנות קרויין חליקי אגוזים, ואין הלכה כר' שמעון: **אפילו תשעים ותשעה.** ארישא קאי, בפאה הניתנת במחובר: **ב בדלית ובדקל.** שמצותן בתלוש: **ג נטל.** אחד מן העניים מקצת פאה שלקט כבר וזרק לו על השאר כדי לקנות: **אין לו בה כלום.** אפילו במה שלקט דקונסין אותו ומוציאין ממנו התלוש והמחובר: **נפל לו עליה וכו'.** אף על גב דארבע אמות של אדם קונות לו בסמטא ובצדי רשות הרבים, הכא בשדה חבירו לא תקינו ליה רבנן שיקנו לו ארבע אמותיו. אי נמי כיון דנפיל עליה,

א הפאה ניתנת במחבר לקרקע. בדלית ובדקל, בעל הבית מוריד ומחלק לעניים. רבי שמעון אומר, אף בחליקי אגוזים. אפילו תשעים ותשעה אומרים לחלק ואחד אומר לבזו, לזה שומעין, שאמר כהלכה: **ב בדלית ובדקל אינו כן,** אפילו תשעים ותשעה אומרים לבזו ואחד אומר לחלק, לזה שומעין, שאמר כהלכה: **ג נטל מקצת פאה וזרקה על השאר,** אין לו בה כלום. נפל לו עליה, ופרש

not the case in someone's private field and also when he falls upon it, he shows that he had no intention of taking possession through his four cubits]. The same applies to *leket* [the individual stalks that fell from the harvest], and *shikhah* [the forgotten sheaf].

(4) [The poor] may not reap *pe'ah* with scythes or tear it up with spades, lest they strike at one another [with these

implements].

(5) Three times daily, an appearance was made [by the owner thus signaling to the poor that they may pick]. Morning [so that entitled, nursing mothers whose babies were still sleeping might come to pick], noon [thus enabling children who are free at noon to pick], and sunset [thus enabling the elders to pick, who arrive at the field at a much slower pace]. Rabban Gamliel says, These [times] were set [as a minimum,] that one may not allocate less [than these three times]. Rabbi Akiva [however] states; These [times] were set [as a maximum] that one may not add [more than three times; the *halachah* is that one sets three times only, not adding nor subtracting]. [The men] of Bet Namer used to reap [their crops] with the aid of a [measuring] rope, leaving *pe'ah* at the end [of the rope for] each furrow [thus the poor did not have to wait until they finished harvesting the entire field].

(6) If a gentile reaped his field and afterwards converted, he is exempt from

רבנו עובדיה מברטנורא

גלי דעתיה דבנפילה ניחא ליה דלקני, בארבע אמות לא ניחא ליה דלקני: **ה שלש אבעיות ביום.** שלש פעמים מתגלה בעל הבית ונראה בתוך שדהו כדי שיקחו העניים פאה. אבעיות לשון גלוי, נבעו מצפוניו (עובדיה א), מתרגמינן אגליין מטמורוהי: **בשחר.** מפני המיניקות שבניהם ישנים בשחר ואז יש להם פנאי ללקט: **ובחצות.** מפני התינוקות שדרך לצאת בחצות והולכים ללקוט פאה: **ובמנחה.** מפני הזקנים ההולכים על משענתם ואין מגיעים לשדה עד שעת המנחה: **שלא יפחתו.** משלש עתים הללו. והלכה שאין נותנין פאה אלא בשלש עתים הללו, אין פוחתין מהן ואין מוסיפין עליהם: **של בית נמר.** שם מקום כדכתיב (במדבר לב) את בית נמרה. קושרים חבל בצד הקמה וקוצרים והולכים עד שיכלה החבל ומניחים פאה לכל החבל, וחוזרים וקושרים ומניחים פאה, והיינו מכל אומן ואומן, כלומר, מכל שורה ושורה, ועל זה מזכירין אותן לשבח: **ו נכרי שקצר את שדהו וכו'.** דכתיב גבי

טליתו עליה, מעבירין אותו הימנה. וכן בלקט, וכן בעמר השכחה: **ד פאה אין קוצרין אותה במגלות, ואין עוקרין אותה בקרדמות, כדי שלא יכו איש את רעהו: ה שלש אבעיות ביום, בשחר ובחצות ובמנחה.** רבן גמליאל אומר, לא אמרו אלא כדי שלא יפחתו. רבי עקיבא אומר, לא אמרו אלא כדי שלא יוסיפו. של בית נמר היו מלקטין על החבל, ונותנים פאה מכל אומן ואומן: **ו נכרי שקצר את שדהו ואחר כך**

[leaving] *leket*, *shikhah*, and *pe'ah* [regarding *leket* and *pe'ah* the verse states; “When **you** reap the harvest of your land” thus excluding non-Jews (Leviticus 19:9) and regarding *shikhah* it also states; “When **you** reap (Deuteronomy 24:19)]. Rabbi Yehudah obligates him to leave the

נתגיר, פטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה. רבי יהודה מחייב בשכחה, שאין השכחה אלא בשעת העמור: ז הקדיש קמה ופדה קמה, חייב. עמרין ופדה עמרין, חייב. קמה ופדה עמרין, פטורה, שבשעת חובתה היתה פטורה: ח כיוצא בו, המקדיש פרותיו עד שלא באו לעונת המעשרות, ופדאן,

forgotten sheaf, since that becomes due at the time of the sheaf-binding [when he already had become Jewish. However, the Sages maintain that since there are two types of *shikhah*, one concerning sheaves already harvested, the other concerning standing grain which he had already passed, having forgotten to reap them (see Rashi, Deuteronomy 24:19) thus only one who is subject to the *shikhah* of sheaves already harvested, is subject to the other].

(7) If a man dedicated standing grain [to the Temple], and also redeemed them while they were still standing grain, he is liable [to give the poor man's gifts — *leket*, *shikha* and *pe'ah*]. [If he dedicated] sheaves and redeemed them while they were still sheaves, he is also liable [to render the gifts]. [If however, he dedicated] standing grain and redeemed it [when it was already in] sheaves, he is exempt, because at the time when it became liable [as sheaves] it was exempt [since it belonged to the Temple and is thus excluded, as is a non-Jew, from the verse; “When **you** reap,” regarding *shikhah*; Rabbi Yehudah obligates as in the Mishnah above].

(8) Similarly, if one dedicated his harvested products prior to the stage when they were liable to tithes [i.e., produce: before they were stacked and smoothed into final piles; fruits; before the tithe season], and redeemed them afterwards [also

רבנו עובדיה מברטנורא

לקט ופאה ובקצרכם, פרט לכשקצרה נכרים, וגבי שכחה כתיב (דברים נד) כי תקצור קצירך ושכחת עומר, מכאן אמרו נכרי שקצר שדהו ואחר כך נתגיר פטור: שאין השכחה אלא בשעת עמור. ובשעת עמור מיהא גר היה וחייב בכל המצוות, ורבנן סברי הואיל ואיכא שכחה בעמור ואיכא שכחה בקמה כדכתיב (שם) ושכחת עומר בשדה, לרבות שכחת קמה, את שישנו בשכחת קמה ישנו בשכחת עומר, והאי נכרי שקצר שלא היה בשכחת קמה דאותה שעה נכרי היה, אף על פי שעכשיו נתגיר אינו בשכחת עמור. ואין הלכה כר' יהודה: ז קמה ופדה עומרים פטורה. דמקרא דממעטינן קציר נכרי, ממעטינן נמי קציר הקדש דלאו קצירך הוא. ולענין שכחה פליגי רבי יהודה ורבנן בהקדיש קמה ופדה עומרים, כי היכי דפליגי בנכרי שקצר שדהו ואחר כך נתגיר: ח עד שלא באו לעונת

before the final stage], they are liable [because at the time they became liable, they were his]. If [he dedicated them] when they had already become subject to tithes and redeemed them, they are also liable [because at the time of dedication, they were already liable]. If he dedicated them before

they had ripened, and they became ripe while in the possession of the [Temple] treasurer, and he afterwards redeemed them, they are exempt, because at the time when they would have been liable, they were [not in his possession, rather, they were in the Temple's possession and as such are] exempt.

(9) If one [who is not entitled to *pe'ah*] collected *pe'ah* and said: This is for such-and-such [who is] a poor man — Rabbi Eliezer says; He acquires it for him. The Sages say: He must give it to the first poor man he comes across. [In a case where he himself was entitled to *pe'ah* and he nevertheless, collected it for his friend, all agree that his friend acquires it, *migo* — **since** he could acquire it for himself, he may also do so for his friend. The argument between Rabbi Eliezer and the Sages is in a case where he himself may not collect *pe'ah*. Rabbi Eliezer maintains that *migo* — **since**, had he wanted to, he could declare all his possessions ownerless and then would be entitled to collect *pe'ah* and *migo* — **since** if he were entitled, he may collect for his friend, therefore, he may do so now. The Sages, however, maintain, we may say *migo* — **since** only once and not twice, therefore, only one who may presently collect for himself, may acquire it for his friend]. *Leket* [gleanings], *shikhah* [the forgotten sheaf] and *pe'ah* of non-Jews are subject to tithes [(according to Rabbi Meir who maintains that a non-Jew's acquisition of land in Israel does not cancel the obligation of tithes) although, usually the laws of tithes do not apply to *leket*, *shikha* and *pe'ah*.

רבנו עובדיה מברטנורא

המעשרות. היינו מרוח כשהוא משהו פני הכרי ברחת, אם באותה שעה היו ביד הגזבר פטורים. ואם לאו, אין ההקדש פטור; ו**גמרן הגזבר.** שנגמרו בעודן ביד הגזבר: **ט רבי אליעזר אומר זכה לו.** פלוגתא דרבי אליעזר ורבנן בעשיר שלקט פאה לזכות בה לעני, דרבי אליעזר סבר אמרינן תרי מגו, מגו דאי בעי מפקר לנכסיה והוי עני וחזי ליה השתא נמי חזי ליה, ומגו דאי בעי זכי לנפשיה זכי נמי לחבריה. ורבנן סברי חד מגו אמרינן, תרי מגו לא אמרינן. אבל מעני לעני, דברי הכל זכה לו. והלכה

חֵיבִין. מִשְׁבָּאוֹ לְעוֹנֵת הַמַּעֲשְׂרוֹת, וּפְדָאָן, חֵיבִין. הַקֹּדֶשׁ עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרוּ וְגַמְרָן הַגִּזְבֵּר, וְאַחַר כֵּךְ פְּדָאָן, פְּטוּרִים, שֶׁבִשְׂעַת חוֹבְתָן הָיוּ פְּטוּרִים: **ט** מִי שֶׁלְקָט אֶת הַפֶּאֶה וְאָמַר הֲרִי זוֹ לְאִישׁ פְּלוֹנִי עֲנִי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, זָכָה לוֹ. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים, יִתְּנֶנָּה לְעֲנִי שֶׁנִּמְצָא רֵאשׁוֹן. הֶלְקֵט וְהִשְׁכָּחָה וְהַפֶּאֶה שֶׁל נְכָרֵי חֵיב

However, these gifts of the non-Jew are not considered legal *leket*, *shikha* and *pe'ah* and therefore, when they come into the possession of a Jew, they are liable to tithes], unless he [the gentile] had declared them completely ownerless [and ownerless property is

not liable to tithes].

(10) What constitutes *leket* [i.e., gleanings, and must be left for the poor]? That which falls down during the reaping. If while he was reaping, he grasped a handful or plucked a fistful, and then a thorn pricked him so that what he held in his hand fell to the ground, it still belongs to the owner [the verse states; “Nor must you collect the (*leket*) fallen individual stalks of your **harvest**,” (Leviticus 19:9) only those fallen as a result of harvesting, and not those which fall as a result of an accident, such as, a thorn]. [That which drops from] inside the hand [this is the normal manner of harvesting, i.e., he detached the stalk, it was in his hand and then it fell,] or inside the [swinging arc motion of the] sickle [this also was detached in a manner of harvesting, therefore, it belongs] to the poor, but [that which falls] behind the hand [as a result of his hand's movement] or outside the sickle [belongs] to the owner [since these are from the force of the movement and are not considered a result of normal harvesting]. [Anything falling out of] the top of the hand [i.e., his fist is full to capacity and there are a few stalks that are held with the tips of his fingers that are not really inside his hand] or the top of the sickle [i.e., the pointed tip of the sickle], Rabbi Yishmael says; Belongs

רבנו עובדיה מברטנורא

כחכמים: של נכרי חייב במעשרות. דהואיל ואין הנכרי חייב בלקט שכחה ופאה, הוי להו כשאר תבואה של נכרי שחייבת במעשר: אלא אם כן הפקיר. לעניים ולעשירים דהפקר פטור מן המעשר. ומתניתין רבי מאיר היא דאמר אין קנין לנכרי בארץ ישראל להפקיע מן המעשר. ואין כן הלכה: ' הנושר בשעת הקצירה. שבלים הנופלים בשעת הקצירה: הכהו קוץ. כל היכא דנושר מחמת אונס אינו לקט דכתיב (ויקרא יט) ולקט קצירך, אין לקט אלא מחמת קציר: תוך היר. אנשר קאי, כלומר, תוך היד ונשר, תוך המגל ונשר דהנושר מתוך היד ומתוך המגל, לעניים. אבל הנושר מאחור היד מנדנד ידו ומאחור המגל מכח תנועת המגל, לבעל הבית, דאין זה בדרך קצירה: ראש היר. כשידו מלאה ויש שבלים בין ראשי אצבעותיו לפס ידו הנושר מהן, וכן הנושר מראש המגל: רבי

to the poor; but Rabbi Akiva says; It belongs to the owner [maintaining that the top of the hand or the tip of the sickle are considered as the back of the hand and as the outside of the sickle].

לְעֵנִיִּים. רַבִּי עֲקִיבָא אֹמֵר, לְבַעַל הַבַּיִת: **יֵא** חֲרֵי הַנְּמָלִים שְׁבַתוֹךְ הַקָּמָה, הֲרֵי הֵן שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת. שְׁלֵאֲחַר הַקּוֹצְרִים, הָעֲלִיוֹנִים לְעֵנִיִּים, וְהַתְּחֹתוֹנִים שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר, הַכֹּל לְעֵנִיִּים, שְׁסַפֵּק לְקַט לְקַט:

(11) [Grain found in] ant holes while

the grain is still standing [i.e., in an area where the grain was not yet harvested and thus they are not from *leket*], belongs to the owner [the poor have no claim on standing stalks of grain]; after the reapers [had passed over them, it is likely that the ants gathered from *leket* and therefore,] those [found lying] uppermost [in the ant holes, which are fresh and whitish belong] to the poor, but [those found] beneath [in the ant holes and are yellowish and turning brown belong] to the owner [since they were gathered by the ants, before the reaping]. Rabbi Meir says; Everything belongs to the poor since [even fresh grain has some kernels that have rotted, therefore the brown colored grain in the ant hole is also in doubt and]; *leket* [gleanings] about which there is any doubt is regarded as *leket* [gleanings. This is deduced from the verses: “You must **leave** them for the poor and the convert,” (Leviticus, 19:10 and 23:22) the verse could have said: “It is for the poor and the convert” this is to indicate; Leave for them even that which might be yours (see Yerushalmi 24b)].

רבנו עובדיה מברטנורא

ישמעאל אומר לעניים. דדמי לתוך היד ולתוך המגל: ור' עקיבא אומר לבעל הבית. דדממי ליה לאחר היד ולאחר המגל. והלכה כרבי עקיבא: **יֵא** חֲרֵי הַנְּמָלִים. דרך הנמלים להכניס תבואה בחוריהן: שבתוך הקמה. עד שלא התחילו לקצור: **שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת**. שאין לעניים בקמה כלום: **שְׁלֵאֲחַר הַקּוֹצְרִים**. לאחר שהתחילו לקצור חיישינן שמא הביאו שם הנמלים מן הלקט הלכך החטים העליונים שבחורים, או שבלים העליונים לעניים, דיש שם מן הלקט. אבל חטים התחתונים, לבעל הבית, דמן הקמה היה. ואלו הן העליונים, כל שהן לבנים. ואלו הן התחתונים, הירוקים שנוטים להשחיר וניכרים שהם ישנים: **רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר הַכֹּל לְעֵנִיִּים**. שאי אפשר לגרוך בלא ירקון ושמא אלו הירוקים מן התבואה חדשה שקצרו עכשיו שיש בה חלק לעניים: **שְׁסַפֵּק לְקַט לְקַט**. דכתיב (שם) לעני ולגר תעזוב, הנח לפניהם משלך, והלכה כרבי מאיר.